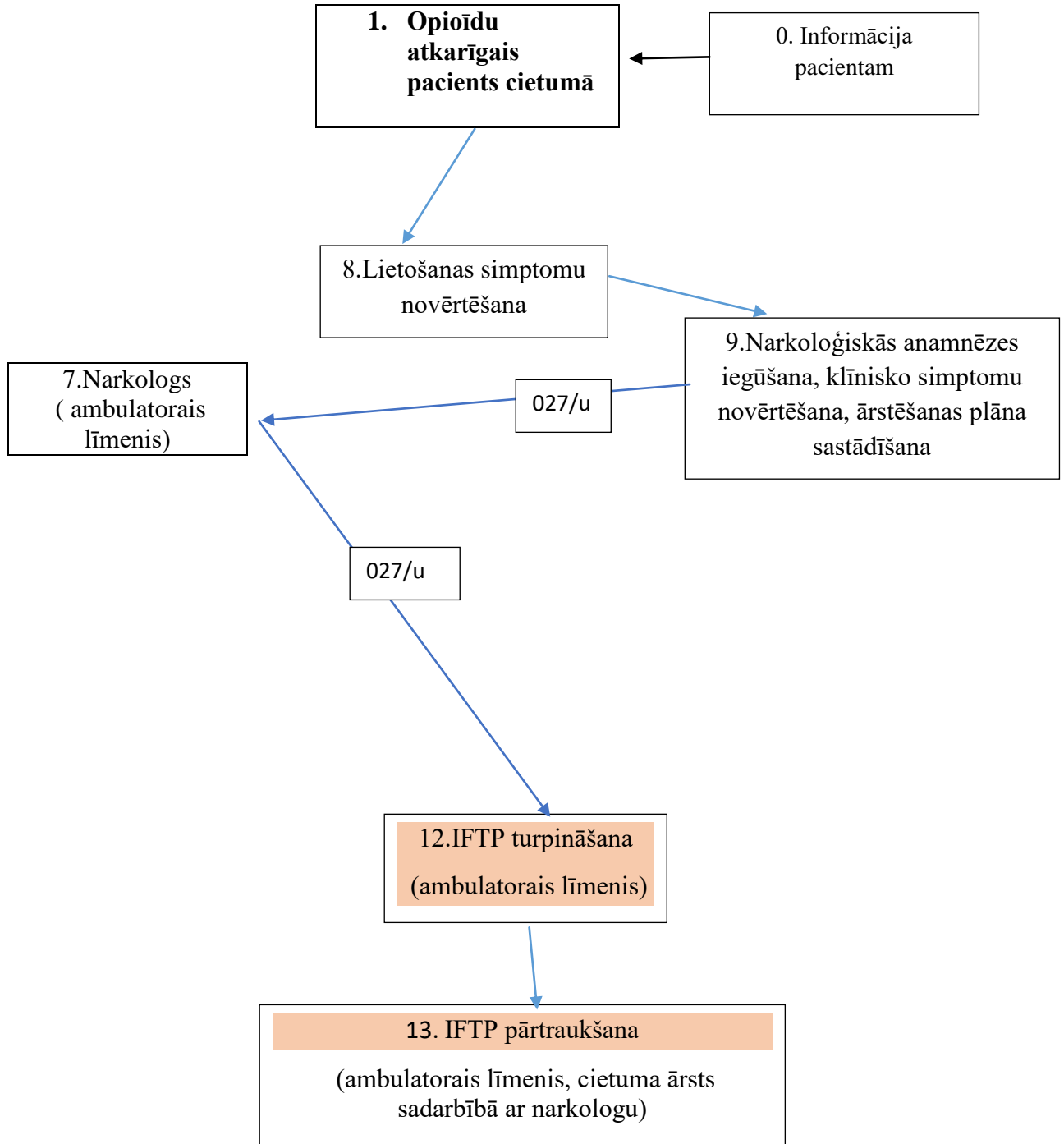

Klīniskais ceļš

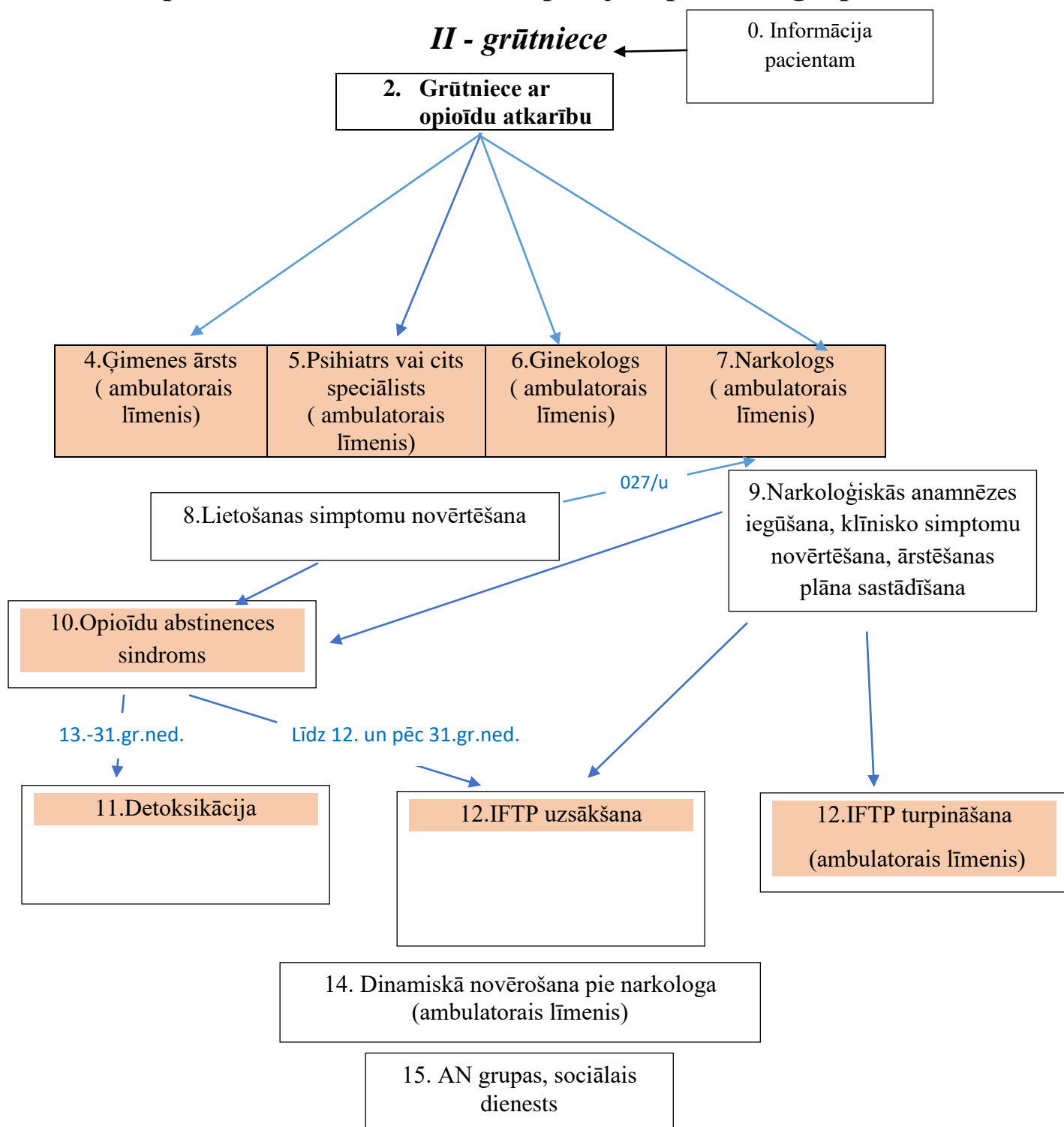
Opioīdu atkarības ārstēšana īpašajām pacientu grupām

I - opioīdu atkarīgais cietumā

Klīniskais ceļš

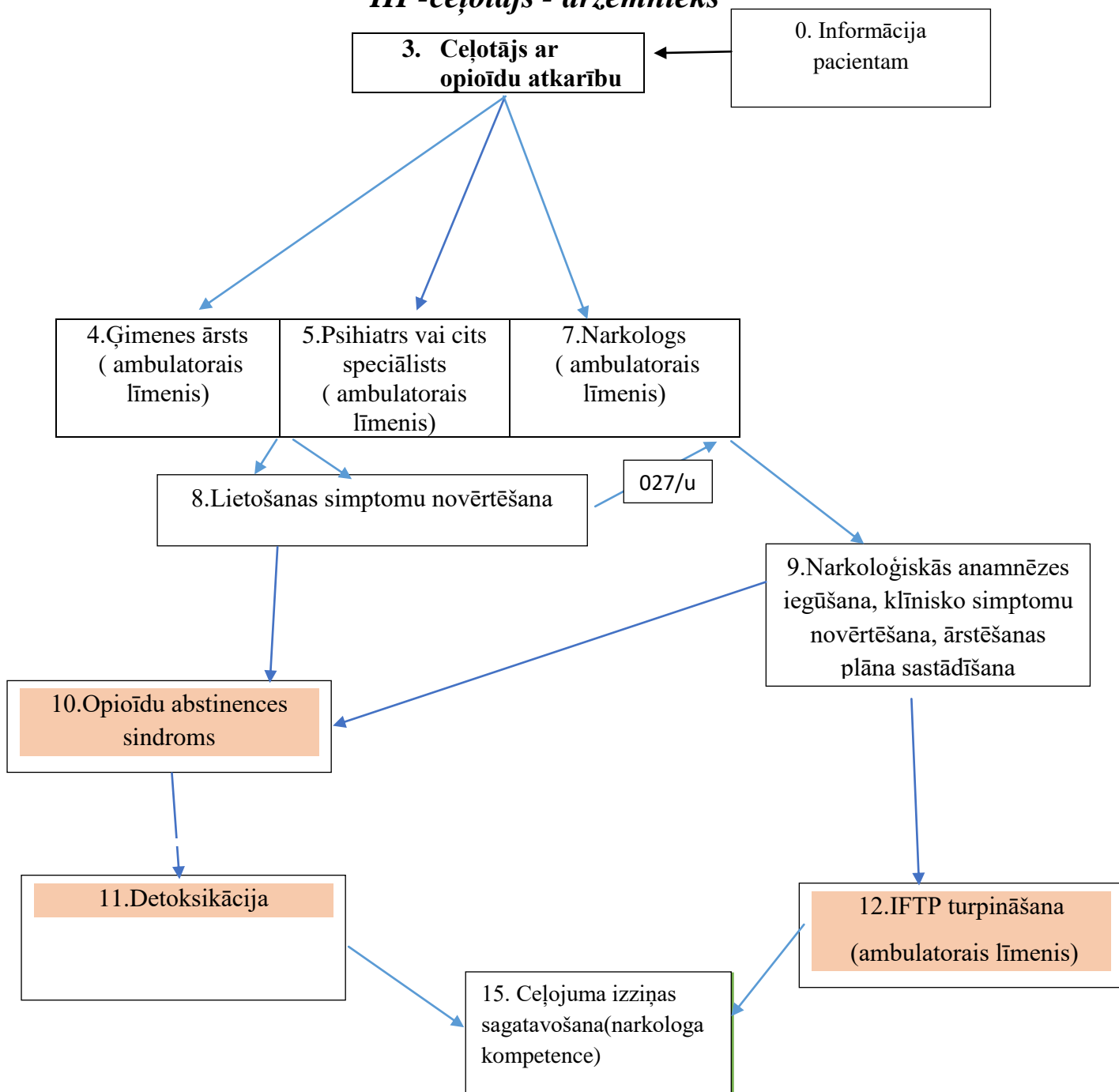
Opioīdu atkarības ārstēšana īpašajām pacientu grupām.

Klīniskais ceļš

Opioīdu atkarības ārstēšana īpašajām pacientu grupām.

III -ceļotājs - ārzemnieks

Autore narkoloģe Inga Landsmane

Darba grupa psihiatra Elmāra Tērauda un narkoloģes Ingas Landsmanes vadībā: anesteziologs, reanimatologs Mihails Ārons; ģimenes ārste Līga Kozlovska; narkoloģe Sarmīte Skaida; neirologs Ainārs Stepens; narkoloģe Astrīda Stirna; ģimenes ārsts Edgars Tirāns; radiologs prof. Ardis Platkājis; psihiatrs prof. Māris Taube

Opioīdu atkarības pacients, kas raksturojams kā specifiska pacientu grupa:

- Opioīdu atkarīgais cietuma sistēmā
- Opioīdu atkarīgā sieviete – grūtniece
- Opioīdu atkarīgais – ceļotājs (ārzemnieks)

1. Opioīdu atkarīgais pacients cietumā

0. Informācija pacientam- opioīdu atkarīgais cietumā (I shēma)

- A. Pacients informē cietuma ārstu par ārstēšanos IFTP
- B. Cietuma ārsts sadarībā ar narkologu nodrošinās IFTP turpināšanu ieslodzījuma vietā
- C. Par IFTP procesu un iespējām pacients konsultējas ar cietuma ārstu
- D. Ieslodzījuma vietā iespējams saņemt gan valsts apmaksātu ārstēšanās turpināšanu MIFTP, gan pacienta apmaksātu ārstēšanās turpināšanu BIFTP °
- E. Pēc ieslodzījuma pacients turpina ārstēšanos pie ambulatorā narkologa, pie kura bija uzsācis ārstēšanos pirms ieslodzījuma

Opioīdu atkarīgais cietumā ir pacients, kuram pirms apcietinājuma uzsākta MIFTP vai BIFTP un kuram cietuma sistēmā paredzēta IFTP turpināšana (valsts apmaksāta MIFTP, par pacienta līdzekļiem BIFTP), IFTP nodrošina cietuma psihiatrs, kas apguvis ārstēšanas metodi vai narkologs un realizē ārstēšanu, sadarbojoties ar narkologu (ārstēšanas procesu cietuma ārsts apraksta 027/u, rekomendācijas narkologs apraksta 027/u)

2. Grūtniece ar opioīdu atkarību

0. Informācija pacientam - opioīdu atkarīgā sieviete – grūtniece(II shēma)

- A. Ģimenes ārsts, cits speciālists (psihiatrs, ginekologs) sniegs informāciju par diagnozi un ārstēšanas iespējām, organizēs nepieciešamās palīdzības sniegšanu
- B. Narkologs (ir tiešās pieejamības, valsts apmaksāts speciālists, pie kura uz konsultāciju var doties bez citu speciālistu nosūtījuma) sniegs informāciju par diagnozi, slimības prognozi, norisi un ārstēšanas iespējām
- C. Ja pacientes pašas vērtējumā vispārējais veselības stāvoklis ir slikts, rekomendē uz konsultāciju ierasties ar atbalsta personu (radnieku vai citu tuvu personu)

- D. Paciente sniedz piekrišanu atbalsta personas iesaistei ārstēšanas procesā pēctecīgas ārstēšanas saņemšanai
- E. Izvēlētais ārstēšanas veids būs drošākais pacientes un bērna veselībai

Grūtniece ar opioīdu atkarību (II), kura ir pirmās izvēles paciente MIFTP un otrās izvēles paciente BIFTP, no jebkura ambulatorā etapa jānosūta pie narkologa ārstēšanas uzsākšanai

3. Ceļotājs ar opioīdu atkarību

0. Informācija pacientam - opioīdu atkarīgais ceļotājs – ārzemnieks (III shēma)

- A. Ģimenes ārsts, cits speciālists (psihiatrs) sniegs informāciju par ārstēšanas iespējām un organizēs nepieciešamās palīdzības sniegšanu. (Ja pacients iesniedz ceļojuma izziņu, tad ģimenes ārsta vizīte un medikamenti ir Latvijas Valsts apmaksāti.)
- B. Narkologs nodrošinās ārvalstīs uzsāktās terapijas turpināšanu, ja tas būs nepieciešams (IFTP turpināšanu). (Ja pacients iesniedz ceļojuma izziņu, tad narkologa vizīte un medikamenti ir Latvijas Valsts apmaksāti.)
- C. Lai turpinātu IFTP uz laiku nepieciešams dokumentēts apliecinājums no ārvalstīm (ceļojuma izziņa).
- D. Saņemot IFTP Latvijā tiks sniegta informācija (ceļojuma izziņa) pakalpojuma sniedzējam ārvalstīs.

Ceļotājam ar opioīdu atkarību (ārzemniekam) - IFTP pacientam, kuram beigušies medikamenti, bet uz mītnes valsti vēl nav devies atpakaļ, jānodrošina IFTP turpināšana, lai neiestātos opioīdu abstinences sindroms. Ja IFTP ceļotājs var iesniegt ceļojuma dokumentu par ārstēšanos, pakalpojums tiek apmaksāts no Latvijas Valsts budžeta. Ja IFTP ceļotājs neiesniedz izziņu, pakalpojums nav Latvijas Valsts apmaksāts.

- 4. Ģimenes ārsts (ambulatorais līmenis).** Pie ģimenes ārsta var nonākt gan paciente – grūtniece (II), gan pacients- ārzemnieks(III), ģimenes ārsts šajā gadījumā veic lietošanas simptomu izvērtēšanu un nosūta pacientu pie narkologa diagnostikai, ārstēšanas plāna sastādīšanai vai ārstēšanas turpināšanai, ja ārzemniekam ir nozīmēta IFTP savā valstī (izmanto 027/u, aprakstot gadījumu)
- 5. Psihiatrs vai cits speciālists (ambulatorais līmenis).** Pie psihiatra vai cita speciālista nonāk gan paciente – grūtniece (II), gan pacients – ārzemnieks (III), cits ārsts šajā gadījumā veic lietošanas simptomu izvērtēšanu un nosūta pacientu pie narkologa diagnostikai, ārstēšanas plāna sastādīšanai vai ārstēšanas turpināšanai, ja ārzemniekam ir nozīmēta IFTP savā valstī (izmanto 027/u, aprakstot gadījumu)
- 6. Ginekologs (ambulatorais līmenis).** Pie ginekologa nonāk paciente – grūtniece (II), ginekologs šajā gadījumā veic lietošanas simptomu izvērtēšanu un nosūta pacienti pie narkologa diagnostikai, ārstēšanas plāna sastādīšanai un IFTP uzsākšanai (izmanto 027/u, aprakstot gadījumu)

7. **Narkologs (ambulatorais līmenis).** Narkologs veic diagnostiku un organizē ārstēšanas uzsākšanu
8. **Lietošanas simptomu novērtēšana** nepieciešama, lai izslēgtu smaga abstinences sindroma esamību un stacionēšanas nepieciešamību – 027/u izraksts narkologam no ģimenes ārsta vai cita speciālista stacionēšanas organizēšanai specializētā slimnīcā (skatīt algoritma un klīnisko ceļu "Opioīdu atkarības abstinences sindroma atpazīšana un ārstēšana" algoritma 1. un 3. punktu, klīniskā ceļa 3. un 4. punktu) Lietošanas simptomu izvērtēšana ģimenes ārsta, psihiatra un ginekologa kompetencē.
9. **Narkoloģiskās anamnēzes iegūšana, klīnisko simptomu novērtēšana, ārstēšanas plāna sastādīšana.** Narkoloģiskās anamnēzes iegūšana un klīnisko simptomu izvērtēšana narkologa kompetencē. Abstinences sindroma izvērtēšana vai IFTP uzsākšana vai turpināšana tiek veikta visām trim pacientu grupām (I – IFTP turpināšana, II - abstinences sindroma detoksikācija vai IFTP, III - abstinences sindroma detoksikācija vai IFT)
10. **Opioīdu abstinences sindroms.** Ja ir opioīdu abstinences sindroms grūtniecei, tad rekomendējama IFTP uzsākšana, opioīdu abstinences sindroma detoksikācija rekomendējama tikai no 13. - 31. grūtniecības nedēļai (līdz 12. grūtniecības nedēļai un pēc 32. grūtniecības nedēļas detoksikācija grūtniecei ir kontraindicēta, skatīt algoritmu "Opioīdu atkarības ārstēšana īpašajām pacientu grupām" stacionārā aprūpes etapā). Ceļotājam – ārzemniekam cits speciālists vai narkologs izvērtē lietošanas un abstinences objektīvos un subjektīvos simptomus (skatīt klīniskā ceļa "Opioīdu atkarības abstinences sindroma atpazīšanas un ārstēšanas" 4. punktu) un nozīmē viegla abstinences sindroma ārstēšanu ambulatorā līmenī.
11. **Detoksikācija**(skatīt algoritma "Opioīdu atkarības abstinences sindroma atpazīšana un ārstēšanas" 2.2.4 vai 4.2 punktu, skatīt klīniskā ceļa "Opioīdu atkarības abstinences sindroma atpazīšana un ārstēšana" 4.1.1 Medikamentoza terapija ambulatori (grūtniecei un ceļotājam) un 4.1.2 Detoksikācija dienas stacionārā (grūtniecei) vai 4.2.1.Opioīdu atkarības abstinences sindroma ārstēšana narkoloģiskajā stacionārā vai 4.2.2.Opioīdu atkarības abstinences sindroma ārstēšana daudzprofilu stacionārā (grūtniecei).
12. **IFTP uzsākšana/turpināšana.** IFTP nodrošina narkologs ambulatorā līmenī. Pacientam cietuma sistēmā un pacientam – ārzemniekam nodrošina IFTP turpināšanu, atbilstoši iepriekš uzsāktajam kursam (skatīt algoritmu) "Opioīdu atkarības ārstēšana īpašajām pacientu grupām"). Pacientei – grūtniecei uzsākt IFTP atbilstoši algoritmam "Opioīdu atkarības ilgtermiņa farmakoterapija ar opioīdu agonistiem" 4. punktu).
13. **IFTP pārtraukšana.** MIFTP pārtraukšanu, nodrošina pacientam cietuma sistēmā, ja pacientam ir indikācijas (skatīt klīnisko ceļa "Opioīdu atkarības ilgtermiņa farmakoterapija ar opioīdu agonistiem" 7. punktu), MIFTP pārtraukšana var būt radusies pacientam ceļotājam - ārzemniekam, nesaņemot IFTP medikamentu vismaz 2 dienas, narkologs izvērtē abstinences objektīvos un subjektīvos simptomus (skatīt klīniskā ceļa "Opioīdu atkarības abstinences sindroma atpazīšanas un ārstēšanas" 4. punktu) un nozīmē viegla abstinences sindroma ārstēšanu ambulatorā līmenī.
14. **Dinamiskā novērošana pie narkologa** īpaši uzsverama pacientēm grūtniecēm (II) nav realizējama cietuma sistēmā esošiem pacientiem (I), kur to nodrošina cietuma psihiatrs vai narkologs, un ierobežotā īslaicīgā kontakta dēļ ar ceļotāju – ārzemnieku (III), to iespējams, nodrošināt daļēji. Narkologam

jāveic veselības stāvokļa monitorings, sniedzot psihosociālo atbalstu un nostiprinot uzvedības pārmaiņas (rekomendējams multidisciplināras komandas darbs- medicīnas māsas, psihologs, sociālais darbinieks)

15. Ceļojuma izziņas sagatavošana (narkologa kompetence). Pacientam ārzemniekam pēc IFTP turpināšanas mūsu valstī tiek sagatavots izraksts angļu valodā par saņemto IFT iesniegšanai savā valstī IFTP gadījuma pārvaldītājam, pacientam pēc abstinences sindroma detoksikācijas tiek izsniegts stacionāra izraksts par veikto ārstēšanu.

16. AN (anonīmo narkomānu apvienība – sabiedriska organizācija) un sociālā dienesta atbalsts(pašvaldības finansēti pakalpojumi).

AN grupas nodrošina praktisku atbalstu, izmantojot savu iepriekšējo pieredzi lietošanas pārtraukšanā un motivējot lietotāju jaunu uzvedības modeļu izstrādei atveseļošanas periodā.

Sociālais dienests iesaistās sociālu jautājumu risināšanā, kas saistīti ar dzīvesvietas meklēšanu, bērnu jautājumu risināšanu (bērnudārza, skolas atrašanu), darba meklējumiem, kā arī psiholoģiskā atbalsta sniegšanu.